

Ha ehhez az összeghez hozzávesszük az állami erdészet jövedelmét csökkentő adományoknak 1910. évre még meg nem állapított, de az előző évinél nem kisebb értékét, vagyis 529.528 K-át, úgy az 1910. év tiszta bevétele 7,853.645 K, ami a magyarországi állami erdőbirtok gazdaságilag hasznosítható 1,119.005 *ha* területére *ha*-ként és évente 7 K 01 f tiszta hasznot jelent.

Szolgáljon ezuttal ennyi a téves adatok révén esetleg félrevezetett közvélemény fölvilágosítására.

A cikkírónak szerfölött felületes adataihoz és egészen téves eredményeihez fűzött közgazdasági okoskodásai, amelyek a magyar kincstári erdőgazdasággal kapcsolatos kérdéseket művelt népek gazdasági történetében példátlanul álló olyan különleges eljárással ajánlják megoldani, aminőnek igénybevételére magyar kormány és törvényhozás bizonyára sohasem akad, nézetünk szerint komoly tárgyalásra nem alkalmasak; azokkal tehát nem látjuk helyénvalónak foglalkozni.

Kaán Károly.

Mensa Akademia Selmeczbányán.

Hivatkozással az Erdészeti Lapok 1911. évi III. füzetében közölt sóhajunkra, a legnagyobb örömmel adhatjuk tudomására a magyar erdészeti szakköröknek, hogy a Mensa Akademia márczius 1-én megnyílt, egyelőre 60 főisk. hallgató számára.

Oka ezen csekély számnak egyrészt a kezdet szerfölött sok nehézsége, másrészt a Mensa elhelyezése s ezzel a hely szüke.

Ezen 60 étkező közül 6 teljesen-, 12 fél- és 14 negyed-ingyenes, a többi, tehát 28 teljes fizetéses, kik a 20 kor. havi ebédidjat fizetik. A kedvezményes helyek létesítése olykép vált lehetségessé, hogy a Segélyegylet a tőkéje után járó kamatokat s egyéb, e célra fordítandó bevételeit ezentul nem pénzben osztja ki, havisegélyek címén, hanem a 32 kedvezményes étkező Mensa-dijához fizeti.

Tekintve a Segélyegylet szűk anyagi helyzetét, ezidőszerint nincs abban a helyzetben, hogy minden Mensa-tagnak legalább némi kedvezményt nyújtson. Idők folyamán remélhetőleg oly helyzetbe kerülhet, hogy nemcsak a tiszta, egészséges és izletes étkekre fog gondot fordíthatni, hanem az étlapot is kibővíti oly mértékben, hogy az a drágább vagy mondjuk a négy-

fogásos étkezőhelyekkel szemben is előnyt biztosítson a főisk. hallgatóknak úgy anyagi, mint egyéb tekintetben.

E helyen fordulok úgy az egyes, mint egyesületi szakkörökhöz és szaközönséghez azon alázatos *kérelmünkkel, kegyeskedjenek némi anyagi adományokban részesíteni a Mensát*; erre, eltekintve az alaptöke gyűjtésétől, annyival is inkább rászorulunk, mivel az eddigi befektetéseket a Segélyzőegyesület saját nemes célja rovására előlegezte a Mensának.

A kegyes adományokat tisztelettel kérjük Kövesi Antal főisk. tanár, segélyegyleti elnök urhoz küldeni.

Plentzner Frigyes

ifj. köri elnök s. e. vál. tag.

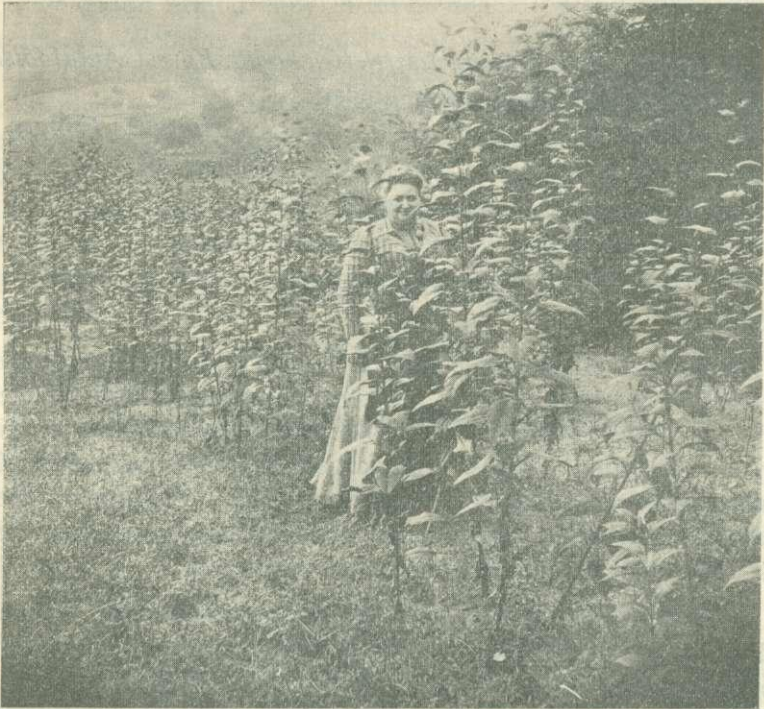
KÜLÖNFÉLÉK.

Miniszteri elismerés. Serényi Béla gróf földmivelési miniszter értesülésünk szerint a fatermés házilagos előkészítése körül kifejtett buzgó tevékenységükért és elért sikereikért *Szenes József* m. kir. főerdőtanácsosnak, a lugosi erdőigazgatóság főnökének, *Bereczky Gyula* erdőtanácsosnak és *Kaufmann Béla* főerdőmérnöknek leiratban elismerését nyilvánította, valamint ugyanezen czimen több tisztviselőt és altisztet jutalomban részesített.

A *Helianthus salsifis*, mint új takarmánynövény. A külföldi gazdasági és erdészeti szakirodalom terén most egy új növény képezi a közérdeklődés tárgyát, a *Helianthus salsifis* a rég ismert *csicsókának* egy válfaja, mely legfontosabb szerepét az erdészet és vadászat szolgálatában fogja betölteni, legyen szabad tehát az „Erdészeti Lapok“ hasábjain is a megérdemelt figyelmet reá szélesebb körben felhívni.

Különös aktualitást ad a kérdésnek az, hogy most jelent meg e növényről az első szakkönyv, melyet *Muck Richard* erdőtiszt és a *Znaimi* (Morvaország) vadetető növénytermelési kísérleti állomás vezetője irt és adott ki *der echte Helianthus und seine Bedeutung für die Landwirtschaft Wildpflege und den Gemüsebau* czimen. (Ára 2.60 korona, kapható szerzőnél Znaim.)

Muck a Helianthit, melyet a *jelenkor egyik leghálásabb és legfontosabb növényének tart*, Észak-Amerikából hozatta, hogy vele kísérletezzon. A közönséges csicsóka (*Helianthus tuberosus*), melyet a németek „Topinambur“-nak hívnak, a Helianthihoz, *használati értékét* tekintve, nem is hasonlítható. Eltér azonban külsőleg is.

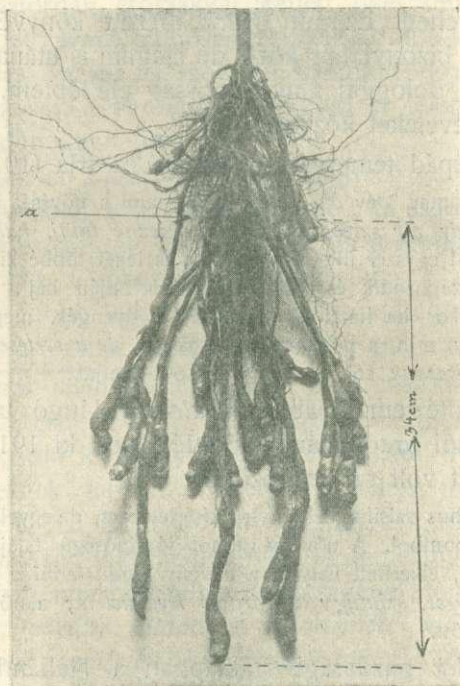

9. kép. A *Helianthus salsifis* növény lombozata nyár elején, sovány földön.

A csicsókának szára és levelei, virágja hasonlít ugyan a Helianthihoz, de a gumói mások. (A csicsókáé gumós, emezé hosszukás bunkós gyökerek.)

A Helianthit akkor tanulta megbecsülni a kísérletező, mikor egy kiélt, trágyázatlan, sovány homokos erdőtalajon ültette el a gumókat, és a kikelt és jól fejlődő növénynek csakhamar jól fejlődött szárrészei és nagy sötétzöld levelei a forró nyári szárazságot csodálatosan állották. Míg más növények bágyadtan szomorkodtak

az 1908. évi száraz és forró nyárban, addig a Helianthi üdén és a fonyadság jelei nélkül tartott ki, a nyolczadik héten végre bekövetkezett eső után pedig rohamosan indult neki a fejlődésnek, pedig silány földön élt. A Helianthi szárrésze, nagy leveleivel 2—3 m magasra is megnő (l. a 9. képet), míg gumóiban (l. 10. képet), tehát földalatti részében 70—100 darab ujjnyi és hüvelykujnyi vastag husos gyökereket növeszt.

10. kép. A Helianthus salsifis gyökérzete és gumói őszszel, sovány földön termelve.

A nagy fontossága ezen növénynek az, hogy a földfeletti része kitünő állati takarmánynak, gumói pedig nemcsak állati, hanem igen izletes, és a fekete gyökérhez vagy spárgához hasonlítható emberi eledelnek is bizonyultak.

A szárrészt leveleivel a bécsi erdészeti növényvédelmi intézet vegytani laboratóriumában megelemeztek, és benne 16·99% fehérjét, a gumókban 13·5% fehérjét állapítottak meg, míg a közepes erdei szénában 9·7%, a legjobban 13·5%, a lóherszénában 12·3%

fehérjét találtak, a közönséges csicsóka földfeletti részeiben pedig csak 2·0⁰/₀-ot.

Erre is magyarázható, hogy míg a közönséges csicsóka levelétét (szárát, levelét) sem frissen, sem szárítva sem a marha, juh, sem a szarvas, őz meg nem eszi, addig a Helianthi földfeletti részeit úgy a *szarvasmarha, juh, mint a szarvas, őz szívesen fogyasztja*, a gumókat pedig sertés, ló, marha stb., de még az ember is megeheti. Eziránt *Muck* idézett könyvében uradalmak és erdőtiszték bizonylatait közli, de magam is utánajártam a dolognak, mielőtt a dologgal a nyilvánosság elé léptem, és bizonyításul a következő leveleket közlöm:

Mühle Árpád temesvári kertésze ezt írja (1911 február 11.):

Helianthust már 3 év óta kultiválok, és ami a növényét illeti, *nem ismerek más növényt, mely oly szívós és igénytelen lenne talaj, kultúra és szárazság tekintetében.* Ahol egyszer ültetve volt, nem is lehet többé kipusztítani; mint a gazfű, folyton szaporodik és rossz talajban is buján hajt. Leveleit a szarvasmarha és ló, akkor ha fiatalok a hajtások és gyengék, megeszik, a gumókat élvezni lehet, úgy, mint a pozdort vagy spárgát, *de a sertéseknek is nagyon jó táplálékot szolgáltatnak*, sőt a krumplit is pótolhatják.

Kérdést intéztem továbbá *Aiszleitner* Hugó urhoz, József főherczeg kisjenői uradalmának főerdészéhez, ki 1911 február 20-án a következőket volt szíves közölni:

„A *Helianthus salsifis*-szel tényleg kísérletezem, de egyelőre csak *vad takarmányozási* szempontból. A növény gumói jóminőségű talajba lesznek elvetve, rendszeren mivelve, elkerített helyen, a növény *buján termi a gumókat, melyet a vad szívesen felvesz, szintugy a szárított leveleket is*; a növény két méternél magasabbra is nőtt.“

A *Köztelek* gazdasági szaklapban a Helianthust ajánlottam sertéslegelőnek, a falu alatti hepehupás, gödrös, ma csak a falusi sertécsorda heverőhelyének használt, tehát nem termő, improduktív területek kihasználására, azaz beültetésére, műtrágyázással kapcsolatban. Erre *Zempléni* Lászlóné urnő, herczegi uradalmi intéző neje, ki ezt a növényt évek óta tenyészti, a következőket írja:

„A Helianthi a csicsókának egy változata, tenyészföltételei, illetve *igénytelensége* ugyanaz. Hogy szárát föltookarmányozni érdemes-e, még eddig nem volt alkalman kipróbálni, de annyi bizonyos, hogy *gumója rendkívül jóízű, ugy emberi eledelnek, mint állati takarmánynak alkalmas, de sertéslegelő céljaira is föltétlenül alkalmas.*

Emberi eledelnek elkészítési módja végtelenül egyszerű: megtisztítva sós vízben megfőzik, zsirban piritott zsemlyemorzsával leöntik és sütőbe teszik, esetleg tejjel leöntve. Ha csakugyan igaz, hogy szára, *mely tényleg óriási tömegű*, állati takarmánynak értékesíthető, úgy föltétlenül *egy igen-igen értékes új takarmányfélével* van dolgunk, mely megérdemli, hogy minél többen kísérletezzenek vele."

Muck azt tapasztalta, hogy legelő tehének amint teheték, be-betértek az ottani Helianthi-ültetvénybe és a növény leveleit leették. A pásztornak erőszakkal kellett őket onnét távoltartani. Egy más esetben *Muck* süldősértések elé adott a vályuba levágott Helianthi-leveles ágakat és azok azt szintén elfogyasztották. Hogy a Helianthi leveleit a *baromfiak* (tyukok) is lelegelik, azt német gazdasági szaklapokban olvastam.

Vadaskertekben a szarvas, őz a Helianthust szívesen fogyasztja; ezt *Muck* könyvében a sok külföldi erdész és erdőbirtokos levelén kívül egy magyarországi bizonylattal is igazolja, mely szerint Ágyán (Arad m.) a főhercegi vadaskertben a szarvasok, noha luczernaszénát, zabot, kukoriczát is kaptak eleségül, a vadetetőkbé rakott Helianthuslombot utolsó porczikáig megették.

Bizonylatnak talán ennyi is elég, nem czélom az, hogy hosszas leírással az érdeklődőket *Muck Richárd* igen érdekesen és kimerítően tárgyaló kis könyvének elolvasásától visszatartsam, de még szükségesnek tartom megemlíteni egy másik szempont figyelembevételét is. Ez a növény nemcsak mint új és *kétféle használatot* biztosító takarmánynövény érdemes figyelemre, hanem azon eléggé meg nem becsülhető sajtáságánál fogva, hogy még a *legrosszabb, sovány földön és mindenféle művelés nélküli is megél: a kopár területek hasznosításánál is figyelembe jöhet*. *Muck* is czéloz erre könyvében (47., 48. lap) és nagy figyelemmel olvastam ezen fejtegetéseit, mert ha sikerülne ezen növényvel csak pár hold olyan területet is hasznosítani, mely ma improduktív voltánál fogva csak egy „fekélye“ a gazdaságnak: már maga ez is áldásossá tehetné ezt a növényt nálunk még elhanyagolt kulturájú vidékeken is.

Nagyon érdemes *Muck Richárd* könyve arra, hogy a magyar őstermelő szakmában működők (erdészek, gazdák) azt beszerezzék és elolvassák. Ma a könyv még csak német nyelven kapható, de remélhetőleg meglesz a magyar kiadása is. *e. Dorner Béla.*

Az erdészeti személyzet szaporítása Oroszországban. A birodalmi kormány határozatának megfelelően az erdészeti kincstár az északi kormányzóságokban, az Ural-hegységben, a Kaukázusban és Szibériában lévő nagy erdőterületek rendszeres művelésére 1000 (!) új erdőgondnokságot szervez. A múlt évben csak 60 új erdőgondnokságot létesítettek, mert nincs elegendő szakképzett személyzet. Az erdészeti szakiskolák megfelelő kibővítése ezen a bajon is fog segíteni. (Fr. L.)

Az amerikai tölgyfakivitel rohamosan fejlődik. Észak-Amerikában a tölgyfatermelés az 1900. évben volt a legnagyobb. Ez évben Indiana államban termeltek 649,794.000 köbláb tölgyfát, vagyis közel kétszer annyit, mint az 1908. évben. Ohio államban az 1900-ban termelt tölgyfamennyiség 596,618.000 köbláb volt, vagy háromszor annyi, mint az 1908. évben. (Fr. L.)

Német erdészek Jávában. Jávában a gyarmatügyi kormány szolgálatában már 14 német erdőmérnök van alkalmazva. Most ismét 10 erdőmérnököt alkalmaznak. A szerződés tartama 5 év, a *havi* fizetés az első két évben 325 hollandi forint (= 650 korona), a harmadik évtől kezdve 400 h. forint (800 korona). Ehhez járul még 2500 forint a berendezkedésre, felszerelésre és elsőosztályu hajójegy valamely hollandi kikötőből Bataviáig. Az erdőmérnökök körében Németországban uralkodó nagy verseny mellett a fiatal nemzedékhez tartozók szívesen ragadják meg az alkalmat, hogy állandó, jól fizetett munkakörhöz jussanak és látkörüket kibővítsék, ismereteiket gyarapítsák. (Fr. L.)

VÁLTOZÁSOK ÉS KITÜNTETÉSEK AZ ERDÉSZETI SZOLGÁLAT KÖRÉBOL.

(Kérjük az uradalmak t. vezetésegeit, hogy erdőtiszti létszámukban beálló változásokról bennünket levelező-lapon értesíteni sziveskedjenek.)

A földművelésügyi m. kir. miniszter kinevezte az erdőfelügyelőségek szolgálati ágazatához *Matusovits* Péter kir. alerdőfelügyelőt a IX. fizetési osztályból a VIII. fizetési osztályba kir. alerdőfelügyelővé; az állami kezelésbe vett községi erdők szolgálati ágazatához *Payer* Artur, *Monspárt* István és *Horváth* Viktor